

(Sa 16 slika. — 80, str. 165. Ta marljivi hrvaški pisatelj je napisal lepo zgodovinsko povest za mladež, katera ji bode izvestno hitro osvojila mlada srca. Na zrinjski grad Novi-grad v Bihački krajini je prišel l. 1549. za kastelana vitez Mihael Deli-Todor, slaven junak. Bil je zelo plemenit gospod, kateri je imel ravno tako dobro in pobožno ženo in dva bistra otroka Jurija in Rožico. Ker so Turki tačas večkrat vznemirjali hrvaške gradove, je imel vitez Mihael dosti posla. V grajski ječi je bil z drugimi zaprt tudi mlad turški suženj Ahmet Kulenović, kateri se je otrokoma, ko sta ga obiskovala, tako prikupil, da sta prosila očeta, naj ga pusti na svobodo, da se vrne k svoji stari mamici. Oče je to tudi storil, a mladi Turek je slovesno obljubil, da bode hvaležen za to plemenito delo. Kmalu potem so turški roparji vjeli otroka, katera sta bila na izprehodu in ju odpeljali k begu Malkoviću v Kamengradu. Beg, ki ni imel otrok, je Jurija in Rožico lepo sprejel in ni se jima pri njem slabo godilo. Le vzdihovala sta po svojih stariših in čez tri leta se jima je posrečilo, da sta s pomočjo Ahmetovo pobegnili in se zopet povrnila k svojim starišem. Tako je Ahmet povrnil, kar sta mu otroka dobrega storila.

Povest bode mladina rada in s pridom čitala. Malo čudno je, da so vse osebe v povesti dobre in plemenite, izvzemši ona dva roparja, o katerih se pa mnogo ne govori. Prav zato je celo dejanje precej neverjetno. Neverjetno je, da hodita otroka sama v ječo in na izprehod, ko je bilo vendar vedno pričakovati turških roparjev. Za deklici Velipčiča, kateri je pal v boju, je napravila gospa Jerolima „opravice crne boje. A moraju biti, jer Zorica in Kalina žale za ocem svojim“. Črna boja ni povsod med Hrvati znamenje žalosti, pa je še bolj neverjetno, ko malo dalje čitamo, da sta ti dve deklici „otišle za ovcama“. Neverjetno je, da niso hrvaški junaki iz Cazina spremili otrok domov, nego ju pustili brez vsakega vodnika, tako da sta se v gozdu izgubila. Ni hrvaško povedano: „ne leži mi mnogo do njega“ (str. 78.), „nogostup“ (str. 103. steza) i. t. d. Omenil sem tu nekatere malenkosti, katere pa ne jemljejo povesti vrednosti, saj bo blažila in zabavala mlada srca, in to je pisatelj pred vsem hotel.

Školska stega. Napisao J. Böhm. Preveo Simeon Končar. — 80 — str. 126. Ta knjižica je namenjena učiteljem in govori o šolski disciplini. Razdeljena je na tri dele; v prvem se govori o bitnosti in namenu šolske discipline, v drugem o njenih sredstvih, a v

tretjem o njenih metodah. Učitelji se bodejo z njo dobro okoristili.

Pedagogijska enciklopedija. Uredjuju Stjepan Basariček i Tomislav Ivkanec. Knjiga I. zv. VIII., str. 449—512. — To delo, pri katerem sodelujejo mnogi veščaki, lepo napreduje, a v tem zvezku (od „Herbart Ivan Fridrik“ — „Individualnost“) sta opisana bolj podrobno Ivan Herbart in Ivan Gotfried Herder. Posebno bode zanimal opis, kako se je šolstvo razvijalo v civilni hrvaški in v vojni krajini. Zgodovina bode sčasoma odkrila še marsikatero zanimivo podatke, vendar je že tu kratek opis hrvaškega šolstva od najstarejših časov do l. 1888. Da se je počelo šolstvo na Hrvaškem šele v novejšem času razvijati, izpričuje to, da je bilo l. 1835. na Hrvaškem in v Slavoniji samo 18 ljudskih šol, razen onih po mestih. Malo čudno zvenijo besede, da je Rim „uvijek težio za tim, da imade što veću vlast nad svijetom.“ Janko Barle.

LUŽIŠKO - SRBSKA.

Lužica. Měsačník za zabavu a poučení. 1902. Ph. Dr. Ernst Muka, Mikławś Andricki, redaktoraj. 21. lětník. Budyšin. — „Lužica“ je edini leposlovni in znanstveni list Lužiških Srbov, ki so najmanjša vejica na slovanskem deblu. (Kakor pravi „Lužica“ v 2. števil. letošnjega letnika, je vseh Lužiških Srbov vkup 116.811. Lanski letnik „Lužice“ sem pazljivo prečital in četudi se ne more za vse objavljene spise vzeti takšno merilo, s kakršnim se merijo in ocenjajo časopisi drugih večjih narodov, vendar se mora priznati, da sta urednika in da so pisatelji tudi za lanski letnik storili, kolikor so po svojih močeh mogli. Lanski letnik podaja na 92 straneh najboljše umotvore lužiško-srbske poezije in proze. Največ pesmi (liričnih, balad in romanc) je objavil pesnik Jakub Čišinski (župnik Bart v Radebergu). Čišinski je vobče najboljši lužiško-srbski pesnik. „Wybudźeće něhdy knježer nad srbskej rěču a literaturu“ (Vi bodele nekda gospodar srbskega jezika in slovstva), tako je pred 27 leti Čišinskemu rekel prebuditelj Lužiških Srbov, Jan Ernst Smolef. In to prerokovanje se je izpolnilo. G. Čišinski je stvoril pesniški jezik Srbov, odkril njegovo bogastvo in milobo. Kakor pravi umetnik, s tako lahkoto poje lahke, nežne romance, grške kancone — in balade, polne domišljije. V njegovih sonetih bravec občuduje čistost in melodičnost verzov. Najbolje se ta pesnikova nadarjenost kaže v